

УДК 336.7

Артем'єва О. О.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку
Університету державної фіскальної служби України*

Artemjeva O. A.

*Candidate of economic Sciences, associate Professor,
Associate Professor of accounting
University of state fiscal service of Ukraine*

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ АПК: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Анотація. У статті розглянуто, проаналізовано сучасний стан кредитування галузі АПК з боку банківських установ, стимулювання його розвитку з боку держави, а також надано пропозиції та рекомендації щодо подальшого ефективного фінансування підприємств аграрного сектору економіки України в сучасних умовах господарювання.

Ключові слова: агропромисловий комплекс, банківське кредитування, державна підтримка, банківські продукти, кредитний потенціал, аграрні розписки.

Вступ та постановка проблеми. Аграрно-промисловий сектор України, базовою складовою якого є сільське господарство, виступає системоутворюючою складовою національної економіки, формує продовольчу та у визначених межах економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки та створює соціально-економічні умови сільського розвитку [1].

Упродовж останніх років вітчизняна економіка тримається здебільшого за рахунок аграрного сектору. Але підприємства сільського господарства потребують коштів для фінансування своєї поточної діяльності, впровадження новітніх технологій, страхування наявних ризиків, розбудови торговельної та транспортної інфраструктури. З цією метою використовуються власні та залучаються нові фінансові ресурси (інвестування та кредитування). Однак аграрний бізнес потрапив у пастку обмеженого доступу до ресурсів за наявності значної кількості фінансових інструментів на ринку України.

Агропромисловий комплекс формує сьогодні 12–13% без переробки, з переробкою – додатково 4% ВВП, але

20–25% ВВП – це абсолютно реальний показник. Згідно з даними Міністерства аграрної політики і продовольства виручка від експорту української аграрної продукції у 2017 р. збільшилась на 16,3% порівняно з 2016 р., склавши понад 17,9 млрд. дол. за загального обсягу експорту у 53,3 млрд. дол., а за перше півріччя 2018 р. становила 8,6 млрд. дол. Трійку лідерів експорту українських аграрних і харчових товарів очолюють зернові культури (36,2%), друге місце посідають рослинні олії (25,1%), а третє – насіння олійних культур (11,3%). У 2017 р. Україна експортувала агропродукцію у країни Азії (42,6%), Європейського Союзу (32,4%), африканські країни (14,2%), СНД (7,6%), США (0,4%) та інші держави (2,8%) [2].

Але сьогодні сільське господарство України може стати ще продуктивнішим, що визнають як вітчизняні фахівці, так і закордонні. Нещодавно Світовий банк назвав важливу умову зростання продуктивності, а саме нарощування інвестицій в українську аграрну галузь. Одним з варіантів дієвого фінансування сільськогосподарського виробництва є саме його кредитування. На сільське господарство у 2018 р. припадає лише 7% кредитного портфеля

банківської системи, а лише 5–6% капітальних інвестицій в АПК сформовано за рахунок банківських кредитів та подібних їм позикових коштів, але переважно (74%) підприємства інвестували власні кошти. З урахуванням скорочення сукупного портфеля банківських кредитів юридичним особам на 1,1% за 11 місяців 2017 р. динаміка агрокредитування є стабільною. Проте нереалізований поки що кредитний потенціал у сільському господарстві залишається величезним.

Однією з ключових проблем (але далеко не єдиною), яка стримує розвиток агросектору, є нестача дешевих довгострокових кредитів. Причини відомі, зокрема повільні реформи в роки незалежності, періодична глибока девальвація з подальшим стрибком інфляції, катаклізми в банківській системі, проблеми із захистом прав кредиторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблеми розвитку та вдосконалення банківського кредитування підприємств АПК присвятили праці багато науковців, зокрема О. Гудзь, М. Дем'яненко, П. Лайко, Р. Слав'юк, М. Малік, Б. Пасхавер, О. Непочаєнко, Т. Майорова, П. Саблук, Т. Калашнікова, Г. Минкіна, М. Мустафа, А. Куйпер. Питанню державної підтримки сільського господарства приділили увагу такі науковці, як, наприклад, А. Головчук, Д. Семенда, В. Збарський, В. Горьовий, А. Череп, І. Кириленко, А. Діброва, О. Могильний, Н. Руденко, Г. Зайбел, М. Петрік.

Незважаючи на достатню кількість проведених досліджень з проблем кредитування сільськогосподарських виробників, це питання потребує подальшого наукового розгляду.

Метою роботи є аналіз сучасного стану кредитування галузі АПК з боку банківських установ, стимулювання його розвитку з боку держави та надання пропозицій і рекомендацій щодо подальшого ефективного фінансування підприємств аграрного сектору економіки України.

Результати дослідження. В сучасних економічних умовах головними тенденціями банківського сектору України стали підготовка до валютної лібералізації, розвитку високотехнологічних напрямів та активізація кредитування аграрного сектору. Поліпшення фінансового стану банків на тлі макроекономічної стабілізації та періодичний надлишок ліквідності створили передумови для обережного відновлення кредитування.

В аграрній сфері кредитні ресурси відіграють вирішальну роль, адже зумовлюють сезонний розрив між вкладанням і надходженням коштів, безперервність процесів відтворення, значну потребу в обігових засобах, що перетворює кредит на основне джерело поповнення фінансових ресурсів. Обмеженість власних коштів змушує аграрні підприємства сподіватись на підтримку з боку банків через свої форми кредитування [3].

Перед аналізом стану кредитування агровиробників банківським сектором України доцільно визначитися з основними поняттями щодо теми дослідження (рис. 1).

Враховуючи тенденції сьогодення і ключову роль сільського господарства в АПК, особливу увагу приділятимемо саме цій галузі, тому деякі показники та аспекти зводяться до аналізування та дослідження саме сільського господарства.

Серед усіх галузей сільське господарство одним з перших відчуло результати відновлення банківського кредитування, адже за 11 місяців 2017 р. портфель гривневих кредитів аграріям виріс на 22,7% (до 46,8 млрд. грн.). Обсяг кредитів в іноземній валюті за той же період скоротився, що не завадило банкам показати загальне зростання портфеля агрокредитів майже на 9% (до 60,3 млрд. грн.) [5].

Хоча якщо зважити на статистику кредитування банками реального сектору економіки України загалом, то можна побачити, що їх видача скоротилася з 2013 р. втричі, а саме з 86 млрд. дол. до 32 млрд. дол. (дані

Рис. 1. Визначення поняття «банківське кредитування підприємств АПК»

Джерело: складено за джерелом [4]

1 серпня 2018 р.), причому з них кредити на 18 млрд. дол. є проблемними [6].

У нинішній нестабільній ситуації ставлення аграріїв до кредитів досить скептичне. Результати опитування показали, що 58% сільгоспвиробників не приваблюють кредити, вони розраховують тільки на власні можливості. Водночас 42% аграріїв, котрих приваблюють кредити, повідомили, що або працюють за овердрафтом, або залучають товарні кредити [7].

Досвід банківського кредитування підприємств аграрної галузі свідчить про те, що збитковість галузі, відсутність ліквідної застави, висока ймовірність неповернення кредитів та недосконалість законодавчих механізмів робили їх непривабливими для банків. Значний ризик неповернення кредитів змушує банки встановлювати високу відсоткову ставку за цими кредитами [8]. Наявний процес кредитування сільськогосподарських підприємств комерційними банками все ще залишається досить ускладненим, а також потребує від підприємств великої кількості необхідних документів та їх тривалого розгляду.

Крім того, банківські установи віддають перевагу фінансуванню великих сільськогосподарських виробників, що пояснюється такими причинами:

- наявність організованої фінансової звітності у великих компаній;
- наявність достатнього та сучасного забезпечення по кредитах;
- диверсифікація напрямів діяльності великих підприємств, що може компенсувати можливі втрати на одному з напрямів діяльності;
- незнання та відсутність технологій проведення фінансового аналізу сільськогосподарських підприємств;
- недостатність спеціалістів для роботи з невеликими сільськогосподарськими підприємствами (банкам вигідніше видавати великі за розмірами кредити за відносно менших трудовозаграт) тощо.

Таким чином, дрібні та середні сільгоспвиробники в Україні мають недостатній доступ до банківського кредитування. Згідно з оцінкою Європейського фонду для Південно-Східної Європи (EFSE, 2012 р.) непокритий попит аграрного фінансування складає \$8,7 млрд. [9].

Критерії банків щодо розгляду задоволення потреби у кредитуванні сільськогосподарських виробників наведено на рис. 2.

Найбільш характерними тенденціями кредитування аграрної галузі у 2017–2018 рр. є такі:

- 1) банківське кредитування у загальній структурі фінансування агровиробників конкурувало з товарними кредитами; ті клієнти, які не змогли домовитися з банками, отримали відстрочки від постачальників товарів, профінансувавши посівну;
- 2) активним фінансуванням аграрної галузі займається досить обмежене коло банків, переважно банки з іноземним капіталом;
- 3) банки активізувалися щодо укладання й запуску партнерських програм з постачальниками засобів захисту рослин, добрив, насіння;
- 4) аграрні розписки набули більшого розголосу, ніж у попередні роки, що дало змогу залучити 1,1 млрд. грн. під цей інструмент.

Сьогодні українські банки мають широкий арсенал фінансових інструментів для аграрного бізнесу, а саме фінансування обігового та інвести-

ційного капіталу у формі кредиту, кредитної лінії, овердрафту, торгового фінансування (гарантії, акредитиви, аваль), лізингу, передекспортного фінансування.

Класичні (стандартні) програми, які банки зараз пропонують агропідприємствам, можна умовно поділити на 4–5 типів. Якщо говорити про короткострокове фінансування на обіговий капітал, то банки пропонують переважно два варіанти, такі як овердрафти та відновлювані кредитні лінії, механізм дії яких досить відомий.

Варто зупинитись на такому виді кредитування, як аграрні розписки, завдяки яким Бразилія пододала затяжну кризу в економіці 70–80 рр.

Аграрна розписка – товаророзпорядчий документ, що фіксує безумовне зобов'язання боржника, яке забезпечується заставою, здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти на визначених у ньому умовах [11].

Іншими словами, агророзписка – це договір, за яким агровиробник має поставити сільськогосподарську продукцію або розплатитися після її продажу в майбутньому за отримані ним ресурси (фінансові чи товарні), які використані під час вирощування такої сільгосппродукції.

Аграрні розписки поділяються на товарні та фінансові. Між ними є суттєва різниця. У першому випадку фермер повертає кредит сільськогосподарською продукцією, а в другому – коштами. А запозичення за аграрними розписками в обох випадках можуть здійснюватись як матеріально-технічними ресурсами, так і грошима.

Механізм фінансування малих та середніх сільгоспвиробників аграрні розписки діє в Україні вже понад чотири роки. Нині можливостями аграрних розписок користуються сільгоспвиробники 8 областей. Найбільше виписано аграрних розписок у Вінницькій, Полтавській, Черкаській, Харківській, Тернопільській, Миколаївській областях.

Станом на 27 серпня 2018 р. в Україні виписано 674 аграрні розписки на 4,3 млрд. грн. Із цієї суми 2,458 млрд. грн. припадають на товарні аграрні розписки, а 1,842 млрд. грн. – на фінансові [12].

Таким чином, залучення аграрних розписок створює нові можливості більш прозорого та ефективного кредитування малого та середнього агробізнесу. За сучасних умов вкладення інвестицій в український аграрний сектор економіки такий інструмент є вкрай необхідним для безпечної роботи зарубіжних інвесторів та вітчизняних аграріїв.

У 2018 р. у більшості спеціальних фінансових пропозицій, адресованих аграрним компаніям, фігурують пільгові умови щодо фінансування обігового капіталу (термінове кредитування, кредитні лінії) та/або партнерські програми з придбання сільгосптехніки та іншої продукції

Рис. 2. Критерії оцінювання банками позичальника-агровиробника під час кредитування

Джерело: [10]

в кредит. Це притаманне 70–90% провідних банків країни. Крім того, кожен другий або третій банк із перших 30-ти має адресні пропозиції аграріям з авалювання векселів або фінансування інвестиційного проекту (часто ним є елементарне придбання сільгосптехніки). Пропонують аграріям також екзотичні банківські послуги на кшталт овердрафту та чиннікингу, проте в середньому лише 10% банків [13].

Кредитні програми для агросектору, що пропонують провідні банки у 2018 р., наведено в табл. 1.

Незважаючи на різноманітність банківських продуктів та програм, розміри кредитування банками суб'єктів аграрного сектору невеликі, а саме по декілька сотень мільйонів гривень у тих банках, які оприлюднили відповідну інформацію.

Таблиця 1

Кредитні програми, що пропонують банки агровиробникам у 2018 р.

№	Банк	Вид кредитного продукту	Умови та переваги кредитування
1	ПАТ «ПриватБанк»	Кредитна лінія «Агросезон»	Кредитування «живими» грошима; використання коштів на різнопланові потреби сільськогосподарського циклу; графік використання коштів і погашення заборгованості адаптований до стадій сільськогосподарського циклу; за рахунок збільшення обсягу закупівель та знижок від постачальників, які є галузевими партнерами банку, є можливість придбання агрокомпонентів за більш вигідною ціною.
		«АгроКУБ»	Програма дає змогу отримати до 500 000 грн. строком на 1 рік без застави вже за кілька днів і передбачає пільгові умови для аграріїв. Також «ПриватБанк» пропонує послуги лізингу сільськогосподарської техніки, за умовами яких клієнт має можливість купити найкращу техніку під низькі проценти, а саме від 0,1% річних.
		«Гарантовані платежі»	Передбачає фінансування аграріїв терміном до 365 днів під 4% річних.
2	ПАТ «Мегабанк»	«Агромікрокредит»	Фінансування на умовах «Агромікрокредиту» можна використати як на поповнення обігових коштів, так і на придбання основних засобів. Максимально можлива сума кредиту за програмою становить 5 млн. грн. (або еквівалент у доларах США, євро), термін не може перевищувати до 60 місяців.
3	“Credit Agricole”	Комплексна програма для агробізнесу від “Syngenta”, СК «АХА Страхування»	Дає можливість аграріям ефективно захистити свій врожай, а отже, прибутки від ризиків, пов'язаних з вирощуванням сільськогосподарських культур. Нині програма доступна сільгоспвиробникам у Полтавській, Черкаській та Вінницькій областях.
4	«Правекс-Банк»	«Кредити не фінансування посівної кампанії»	Програма призначена для задоволення короткострокових потреб сільськогосподарських виробників в обіговому капіталі для фінансування сезону виробництва, а саме від підготовки землі до посівної та збиральної кампанії. Основним джерелом погашення виступає продаж зібраного врожаю.
		«Кредити під зібраний врожай (товарні)»	Програма полягає в отриманні максимальної гнучкості, коли та за якою ціною продавати врожай, а також наявності достатнього фінансування для поточних потреб підприємства. Термін цього кредиту коротший, ніж строк кредиту на посівну кампанію. Основним джерелом погашення боргу виступає продаж заставленого врожаю.
5	АТ «ОТП Банк»	«Агрофабрика»	Рішення про кредитування приймається за 1 день, терміни – протягом 7–10 днів. Кредитування під оформлення фінансової аграрної розписки, що зменшує витрати на оформлення застави. Зменшені також вимоги до застави, оскільки заставою може бути майбутній урожай. Таким чином, завдяки програмі «Агрофабрика» невеликі господарства, які займаються вирощуванням зернових та олійних культур з банком оброблюваної землі від 500 до 5 000 га, отримують доступ до швидких грошей для посівної та збиральної кампанії на найбільш оптимальних умовах: сума кредиту становить від 2 000 000 до 8 000 000 грн.; типи фінансування такі: строковий кредит, відновлювальна кредитна лінія, авалювання векселів, гарантії на користь дистриб'юторів засобів захисту рослин, добрив та палива, факторинг; термін не перевищує 1 року.
6	«Агропросперіс Банк»	«АП Експрес», «АП Інвест», «АП Урожай»	Кредити під мінімальну заставу, а саме майбутній урожай або зерно на елеваторі, також використовує такий новий вдосконалений інструмент фінансування, як аграрні розписки. Банк фінансує як посівну кампанію.
7	АБ «Укргазбанк»	«Нове обладнання від Республіки Білорусь», «Сільськогосподарська техніка від Республіки Білорусь», «Транспортні засоби від Республіки Білорусь»	Кредитування для бізнесу на купівлю нового обладнання, сільськогосподарської техніки та транспортних засобів, що вироблені в Республіці Білорусь та реалізуються на території України.

Джерело: складено за інформацією, оприлюдненою на сайтах банків

Зокрема, АБ «Укргазбанк» таким позичальникам за три квартали 2017 р. надав кредитів на суму 333 млн. грн. «ПриватБанк» за цей же період за своїми програмами видав представникам малого та середнього бізнесу АПК 259 млн. грн. хоча на кінець 2017 р. ця сума мала зрости до 320–350 млн. грн. АБ «Ощадбанк» у межах найбільш популярної серед аграріїв акційної кредитної програми протягом 2017 р. надав клієнтам мікробізнесу, малого та середнього бізнесу 208,7 млн. грн. АТ «ОТП Банк», згідно з програмою спрощеного та прискореного фінансування невеликих сільгосп підприємств, за 11 місяців підписав кредитів на 260 млн. грн. та розраховує, що до кінця року ця сума збільшиться до 300 млн. грн. [14].

Таким чином, під час кредитування банками реального сектору економіки можна виділити загальні стримуючі фактори, актуальні для всіх напрямів кредитування, і специфічні, що характерні лише агрокредитуванню.

Але розвиток аграрного сектору не повинен обмежуватись банківським кредитуванням. Тому щороку в Законі про держбюджет визначаються види державних цільових програм на підтримку підприємств АПК та суми витрат на них. Розподіл видатків держбюджету на 2018 р., зокрема для фінансування таких цільових програм, наведено в додатках 3, 4 до Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік». Так, усього у Держбюджеті-2018 на фінансування витрат Міністерства аграрної політики, зокрема витрат на держпідтримку сільськогосподарських товаровиробників, передбачено

більше 14,1 млрд. грн., у 2017 р. на ці потреби було виділено майже 9,5 млн. грн. [16].

Але станом на 31 серпня 2018 р. із цієї суми освоєно лише 1,6 млн., які були витрачені на кредитування. Загалом на кредити заплановано 500 млн. грн., однак, як виявилось, скористатися цією допомогою складно. Підприємства АПК, яким потрібні кредити, часто не мають у повному обсязі застави, аби взяти кредит за державною програмою, а банки не зацікавлені працювати з фермерами, що мають менше 500 га у своїх володіннях, котрих в Україні більшість (84% діючих фермерських господарств (28 664 тис.) мають в обробітку ділянку до 500 га). Тобто фактично програма від початку була розписана під 16% тих, хто володіє великим обсягом земель.

Не кращою є ситуація з програмою компенсації вартості техніки українського виробництва, на що держава запланувала виділити 945 млн. грн., проте за 8 місяців 2018 р. освоїли тільки 171 млн. грн. Програма не виконується, оскільки спершу фермеру потрібно заплатити 100% вартості техніки, а тільки потім розраховувати на компенсацію 40% від держави. Малому бізнесу без можливості простого кредитування скористатись програмою практично неможливо. Наприклад, звичайний мототрактор SM-24 з Дніпровського тракторного заводу вартує понад 2,5 млн. грн. Витрачати такі суми на техніку можуть собі дозволити власники середніх і великих підприємств, але, втім, і вони часто не довіряють українському виробнику, тому купують закордонні аналоги. За 2017 р. до України імпортували 10,5 тисяч одиниць тракторів з-за кордону [17].

Таблиця 2

Фактори, що впливають на стан кредитування сільгоспвиробників [15]

№	Фактор	Причина
1	Недостатня система захисту прав кредиторів та інвесторів	Зумовлює високий базовий рівень ризику під час кредитування.
2	Висока вартість кредитів	У вартість кредитів банки закладають вартість ресурсів та базовий рівень ризику. Як відомо, ставки за депозитами в Україні є одними з найвищих у Європі, отже, це є досить дорогим ресурсом для банків. Недосконалість законодавства щодо захисту прав кредиторів, на жаль, приводить до високого кредитного ризику, що також негативно відображається на розмірі ставки за кредитом.
3	Високі відсоткові ставки	Водночас рентабельність сільського господарства дає змогу аграріям витримувати їх під час «зворотного» кредитування. Переважно це перешкода для фінансування інвестицій, які вимагають кількох років окупності.
4	Облікова ставка НБУ	Вона визначає прибутковість інструментів управління ліквідністю, наприклад депозитних сертифікатів НБУ. За високої облікової ставки банки більш схильні вкладати вільні гроші в безризикові сертифікати НБУ, ніж у високоризикові кредити. Тому її поступове зниження стимулює банки повертатись до активного відновлення кредитування реального сектору. У 2014 р. облікова ставка НБУ становила 30%. На 1 вересня 2018 р. вона становить 18%.
5	Низька якість фінансового планування, обліку та звітності	Раніше це було непереборною перешкодою для більшості банків під час оцінювання позичальників агроМСБ (малого та середнього бізнесу). Сьогодні під час оцінювання кредитного ризику в агросекторі банки приділяють більше уваги виробничим і натуральним показникам, ніж офіційній фінансовій звітності. Проте слабе фінансове планування заважає фермерам приймати зважені рішення про доцільність залучення банківського кредиту. Фінансова звітність безпосередньо впливає на формальну оцінку кредитного ризику. Погана звітність позичальника веде до завищення ризику і зменшення капіталу банку.
6	Відсутність достовірної статистики землекористування	Йдеться про брак достовірних даних, а не про офіційну статистику щодо сівозміни, врожайності тощо, яка не завжди відображає справжній стан речей. Це значно ускладнює процес оцінювання потенційного позичальника, що приводить до удорожчання цього процесу. Під час кредитування великих підприємств витрати на повноцінний агроаудит легко покриваються стандартними відсотками по кредиту. Для малих фермерських господарств такі витрати економічно недоцільні.
7	Відсутність ліквідної «твердої» застави	Земля, як і раніше, не може використовуватись як забезпечення по кредиту, а іншого «зайвого» майна у малих господарств просто немає. Відповідно до нового положення про оцінювання кредитного ризику застава майбутнього врожаю більше не буде враховуватись під час визначення розміру кредитного ризику. Тобто кредит під заставу майбутнього врожаю за впливом на капітал банку дорівнює кредиту без забезпечення. Це ще більше звужує можливості банків під час кредитування аграріїв.

Але, незважаючи на такі протиріччя, за останні 10 років галузь стрімко розвивається, а саме аграрії залучають нові технології, експериментують з інноваційними підходами, отже, врожай та обсяги експорту тільки збільшуватимуться.

Висновки. Проведений аналіз та дослідження тенденцій, що характеризують стан кредитування АПК дали змогу зробити висновки про те, що банківські кредити неспроможні повною мірою забезпечити потреби сільськогосподарських підприємств у кредитних ресурсах; головним чином банківські кредити видаються на коротко- та середньотермінові періоди; регулювання кредитного забезпечення сільськогосподарських підприємств є малоефективним, а державна підтримка – недостатньою; незадовільні обсяги надходження кредитних ресурсів в аграрну сферу через жорсткі умови та високі відсоткові ставки.

Активізація банківського кредитування підприємств АПК потребує подальшого вдосконалення нормативно-правової бази з питань банківського кредитування; спрощення процедури одержання банківського кредиту для аграрних підприємств; відновлення та вдосконалення механізму здешевлення кредитів аграрним підприємствам; застосування економічних стимулів до комерційних банків, які кредитують аграрний сектор економіки; застосування нових форм гарантування банківського кредитування; стимулювання розвитку страхування майна, фінансових і підприємницьких ризиків в аграрній сфері; зменшення ризиків неповернення кредитних коштів, а саме надання переваг тим сільськогосподарським підприємствам, які мають декілька джерел доходів, тобто займаються диверсифікованою діяльністю; активнішого надання кредитної підтримки агропромисловим формуванням, які мають повний цикл виробництва та збуту продукції.

Список використаних джерел:

1. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 р // Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства. URL: <http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822>.
2. Агропром має становити 20–25% української економіки. URL: <https://economics.unian.ua/agro/10049330-agroprom-maye-stanoviti-20-25-ukrajinskoji-ekonomiki-groysman.html>.
3. Барановський І.М. Зарубіжний досвід кредитування сільськогосподарських товаровиробників. Науковий вісник національного аграрного університету. 2008. № 119. С. 236–240.
4. Ісаєн А.М. Банківське кредитування підприємств АПК в умовах невизначеності: дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.08. Київ, 2016. 228 с.
5. Коробкова О.В. Агрокредитування: яким був рік і чого очікувати найближчим часом? URL: <https://nabu.ua/ua/olena-korobkova-7.html>.
6. Проблемных банков нет, поэтому кредиты не выдаются. URL: <https://golos.ua/i/636258>.
7. Кредити не привалюють 58% сільгоспвиробників. URL: <https://kurkul.com/news/2863-krediti-ne-privablyuyut-58-silgospvirobnikiv>.
8. Колотуха С.М. Кредитування сільськогосподарських підприємств як ефективне джерело інвестиційної діяльності. Економіка АПК. 2009. № 1. С. 89–96.
9. Фінансування аграрного сектору. 10 міфів, котрі не дають українським банкам розвивати цей напрям бізнесу. URL: <http://agroportal.ua/ua/publishing/lichnyi-vzglyad/finansirovanie-agrarnogo-sektora-10-mifov-kotorye-ne-dayut-ukrainskim-bankam-razvivat-eto-napravlenie-biznesa>.
10. По секрету с кредитного комітета. URL: <http://www.agrotimes.net/journals/article/po-sekretu-z-kreditnogo-komitetu>.
11. Про аграрні розписки: Закон України від 6 листопада 2012 р. № 5479-VI / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5479-12>.
12. Аграрна розписка – що за «фрукт» і з чим його «їдять»? URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/bn/2016/november/issue-45/article-22811.html>.
13. Банки воліють кредитувати недрібних виробників. URL: <http://landlord.ua/banki-voliyut-kredituvati-nedribnih-virobnikiv>.
14. Фінансова дієта: чим банки закінчують цей рік і що готують для АПК в наступному. URL: <http://directinvest.com.ua/ru/2017/12/20/finansova-diyeta-chim-banki-zakinchuyut-cej-rik-i-shho-gotuyut-dlya-apk-u-nastupnomu-ch-2>.
15. Коробкова О.В. Ефективне агрофінансування – проблеми та їх вирішення. URL: <https://agrianalytica.com/uk/service/agrarian/credit>.
16. Про державний бюджет України на 2018 рік: Закон України від 7 грудня 2017 р. № 2246-VIII. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172246.html.
17. Чому український уряд бореться з агровиробниками? URL: <https://agrorreview.com/news/chomu-ukrayinskyj-uryad-boretsya-z-ahrovyrobnykamy>.

БАНКОВСКОЕ КРЕДИТОВАНИЕ АПК: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

Аннотация. В статье рассмотрено, проанализировано современное состояние кредитования отрасли АПК со стороны банковских учреждений, стимулирования его развития со стороны государства, а также предоставлены предложения и рекомендации относительно дальнейшего эффективного финансирования предприятий аграрного сектора экономики Украины в современных условиях хозяйствования.

Ключевые слова: агропромышленный комплекс, банковское кредитование, государственная поддержка, банковские продукты, кредитный потенциал, аграрные расписки.

BANKING LENDING APPLICATIONS: CURRENT STATE AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT

Summary. The article analyzes and analyzes the current state of crediting of the branch of agro industrial complex on the part of banking institutions, stimulates its development by the state, and provides suggestions and recommendations for further effective financing of agricultural sector enterprises in the modern economy.

Key words: agro industrial complex, bank lending, state support, banking products, credit potential, agricultural receipts.